Зулпукаров А., Уметов С.С.

Сузак районундагы демографиялык абал

Сузак районунда мамлекеттик граждандык абалдын актыларын каттоосу боюнча 2008-жылдын январь-декабрь айларында район боюнча 6427 бала төрөлүп, райондогу ар бир 1000 адамга 27,8 ти түзөт.

Өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 91 балага көп төрөлгөн. 2008-жылдын январь-декабрь айында 1477 өлүм катталып, ар бир 1000 кишиге 6,4 адамдан туура келет. Өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу алардын саны 167 адамга көбөйгөн.

Өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу калктын табигый өсүүсү 4950 адамды түзөт. Бир жашка толбогон 159 наристе көз жумган. Баш кошушкан 1957 жубайлар 2008-жылдын январь-ноябрь айында катталып өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырганда 170 ге азайган, ажырашуулар болсо 131 ди түзөт.

Сузак району боюнча төрөлгөндөрдүн, өлгөндөрдүн табигый өсүүнүн 2008-жылдын январь-декабрь айларындагы маалыматы

таблица №1

Аталышы	Төрөлгөндөрдүн саны		Өлгөндөрдүн саны		Табигый өсүү	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Район боюнча:	**6336**	**6427**	**1310**	**1477**	**5026**	**4950**
Сузак ЗАГС: Сузак с/у, Ырыс с/у	3333	3232	524	644	2 809	2588
Атабеков	553	580	110	117	443	463
Барпы	214	199	53	63	161	136
Кара-Дарья	256	273	75	87	181	186
Кыз-Көл	143	95	47	47	96	48
Кызыл-Туу	125	261	48	78	77	183
Таш-Булак	309	292	74	58	235	234
Көк-Арт ЗАГС: Багыш с/у, Ленин	944	1100	203	252	741	848
Курманбек	154	124	61	35	93	89
Кара-Алма	34	25	12	11	22	14
Көк-Арт	58	31	41	16	17	15
Көк-Жаңгак	213	215	62	69	151	146

Төмөндөгү №2 таблицада көрүнүп тургандай район боюнча 1000 адамга эсептегенде 2008-жылы 2007-жылга салыштырганда төрөлгөндөрдүн саны бир деңгээлде боло турган болсо, ал эми өлгөндөрдүн саны 0,7 адамга өскөн, ошонун кесепетинен табигый өсүш да 0,6 адамга кыскарып кеткен. Ал эми айыл округдары боюнча ала турган болсок 2008-жылы эң жогорку төрөлгөн балдардын саны 1000 адамга Ырыс айыл округунда (52,0), Ленин айыл округунда (45,1) катталган. Эң төмөнкү төрөлгөндөр боюнча көрсөткүч Көк-Арт айыл округунда (3,0), Кара-Алма, Кыз-Көл айыл округдарында (7,2) катталган. Жыйынтыгында эң жогорку табигый өсүш Ырыс айыл округунда (41,6), Ленин айыл округунда (34,8), эң төмөнкү өсүш Көк-Арт айыл округунда (1,4), Кыз-Көл айыл округунда (3,7) жана Кара-Алма айыл округунда (4,0) катталган.

Төрөлгөндөрдүн, өлгөндөрдүн жана табигый өсүүнүн 2008-жылдын январь-декабрь айларында коэффициенти (1000 адамга)

таблица №2

Аталышы	**Төрөлгөндөрдүн саны**		**Өлгөндөрдүн саны**		**Табигый өсүү**	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Район боюнча:	**27,8**	**27,8**	**5,7**	**6,4**	**22,0**	**21,4**
Сузак ЗАГС: Сузак с/у, Ырыс	55,5	52,0	8,7	10,4	46,8	41,6
Атабеков	23,7	24,6	4,7	5,0	19,0	19,6
Барпы	9,7	9,0	2,4	2,9	7,3	6,2
Кара-Дарья	19,5	20,5	5,7	6,5	13,8	14,0
Кыз-Көл	10,4	7,2	3,4	3,6	7,0	3,7
Кызыл-Туу	5,6	11,3	2,1	3,4	3,4	7,9
Таш-Булак	21,5	20,6	5,2	4,0	16,4	16,5
Көк-Арт ЗАГС: Багыш с/у, Ленин	38,9	45,1	8,4	10,3	30,6	34,8
Курманбек	13,8	10,9	5,5	3,0	8,3	7,9
Кара-Алма	10,0	7,2	3,5	3,1	6,5	4,0
Көк-Арт	5,6	3,0	3,9	1,5	1,6	1,4
Көк-Жаңгак	21,1	21,7	6,1	7,0	14,8	14,7

№ 3 таблицада көрүнүп тургандай 1 жашка чейинки көз жумган наристелердин саны 2008-жылы 2007-жылга салыштырганда 26 га көп болгон. Эң көп көз жумган наристелер Ырыс айыл округунда 122, Ленин айыл округунда 17. Район боюнча 1000 төрөлгөн баланын 25и көз жумса, Ырыс айыл округунда - 37ни түзгөн.

2008- жылдын январь-декабрь айларында бир жашка чейинки өлгөн наристелер жана жалпы коэффициенти

таблица №3

Аталышы	**1 жашка чейинки өлгөн наристелердин саны**		**Калктын 1000 адамына**	
	2007	2008	2007	2008
Район боюнча:	**133**	**159**	**21,1**	**24,9**
Сузак ЗАГС: Сузак с/у, Ырыс	103	122	31,0	37,3
Атабеков	4	3	7,3	5,3
Барпы	1	3	5,1	15,2
Кара-Дарыя	4	5	15,8	18,4
Кыз-Көл	1	2	7,1	21,0
Кызыл-Туу	1	2	7,4	8,3
Таш-Булак	8	2	25,4	6,9
Көк-Арт ЗАГС: Багыш с/у, Ленин	6	17	6,4	15,6
Курманбек	1		6,5	
Кара-Алма				
Көк-Арт				
Көк-Жаңгак	**4**	**3**	**18,8**	**14,7**

Район боюнча 2008-жылы жаңыдан никеге тургандардын саны 2007-жылга салыштырганда 170 никеге азайып кеткен, анын ичинен Ырыс айыл өкмөтүндө 86, Атабеков айыл округунда 44, Таш-Булак айыл өкмөтүндө 30га төмөндөп кеткен.

2008-жылдын январь-декабрь айларында карата никелешүүлөрдүн жана ажырашуулардын маалыматы

таблица №4

Аталышы	Никелер		Ажырашуулар		Никелер		Ажырашуулар	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Район боюнча:	**2127**	**1957**	**166**	**131**	**9,3**	**8,5**	**0,7**	**0,6**
Сузак ЗАГС: Сузак с/у, Ырыс	751	665	124	101	12,5	10,7	2,1	1,6
Атабеков	218	184			9,3	7,8		
Барпы	108	104			4,9	4,7		
Кара-Дарья	142	137			10,8	10,3		
Кыз-Көл	103	85			7,5	6,5		
Кызыл-Туу	88	171			3,9	7,4		
Таш-Булак	180	150			12,5	10,6		
Көк-Арт ЗАГС: Багыш с/у, Ленин	247	284	42	30	10,2	11,7	1,7	1,2
Курманбек	100	59			8,9	5,2		
Кара-Алма	17	11			5,0	3,2		
Көк-Арт	55	32			5,3	3,1		
Көк-Жаңгак	118	75			**11,5**	7,6		

Райондун элдеринин 66,6%ти ишке жарамдуу адамдар, бул чоң ресурс. Бул ресурстар өз деңгээлинде пайдаланылбайт, анын негизги себеби аларга жумуш орундары жетишпейт. Натыйжасында алардын көпчүлүк бөлүктөрү райондон сырткаркы региондорго жумуш издеп кетип жатышат.

Мисалы төмөндөгү №5 таблицада көрүнүп тургандай бир эле 2008-жылы 1050 эмгекке жараган адам райондон сырткары кетишкен, анын ичинен 644 (61,3%) кыргыз, 313 (29,8%) өзбек улутундагылар.

2008-жылдын январь-декабрь айларында карата калктын миграциясы жөнүндө маалымат

таблица№5

Улуттардын аталышы	Келгендердин саны	Кеткендердин саны	Мигр.өсүү
Кыргыз	186	644	-458
Өзбек	79	313	-234
Орус	4	25	-21
Татар	2	12	-10
Башкалар	-	7	-7

Уйгур	4	5	-1
Украин	-	1	-1
Күрд	2	26	-24
Таджик	2	1	+1
Түрк	-	6	-6
Казак	1	8	-7
БАРДЫГЫ:	**280**	**1050**	**-770**

Адабияттар

1. Жалал-Абад областтык статистика жана Сузак районунун статистика бөлүмдөрүнөн алынган материалдар.
2. Зулпукаров А. Экономиканын теориясы.
3. Кыргыз Республикасынын Улуттук статистикалык комитети,
Кыргызстан цифраларда, 2009-ж.

* * *

Ражабалиева Н.Н., Абдырахм